



22.48x29.57	1/3	עמוד 14	מקור ראשון - שבת	04/2021	76901656-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

עקיבא אריה וייס, מייסד תל אביב הנשכח, היה בעל חזון משיחי לתיקון עולם שהכין כלי מלוכה לביאת הגואל

חלוצים בונים את תל אביב, 1924
מתוך האוסף של משה נחמני. צילום: ז' זריל



בצורה מסתורית למדי:

כאשר סמל זה יתקבל ברצון, ימסרו לממשלה: הדגל, החותם ויתר כלי השרת הממלכתיים, שהוכנו גם הם על ידי המנוח. איש רב פעלים זה, אשר זכה להיות בכור מייסדי ובוני תל אביב, נדבה רוחו לתרום כסף, זהב ואבנים יקרות למלאכת כלי קודש אלה, להניחם אחריו למשמרת, וציווה למסרם לידי מלכות ישראל. בכבוד רב ובברכת השלום,

שלום השילוני.

מיהו שלום השילוני, ומה הקשר בינו ובין עקיבא אריה וייס? מה פשר הסמל המעניין שהציע וייס, ולשם מה הציע אותו? הרי הוא נפטר בשנת תש"ז, ולא זכה לראות בתקומת מדינת ישראל? ומה עניין "הדגל, החותם ויתר כל השרת הממלכתיים", העשויים כסף וזהב? האם וייס הכין כלים אלו לראש ממשלת ישראל, אותו לא זכה לראות? שאלות ותמיהות אלו הובילו אותי למסע מרתק אחר פן עלום בחייו של מייסד העיר העברית הראשונה.

נתחיל מהסוף: מי הוא שפרסם את ההצעה, ושלח אותה לממשלה הזמנית? את מכתבו חתם בשם "שלום השילוני", כפרפראזה לאחיה השילוני, נביא שהתגורר בעיר שילה ופעל בתקופת דוד המלך. אולם כאן שונה שמו הפרטי ל"שלום", כנראה מפני שלדמות המסתורית היה עניין מיוחד עם השלום.

נחזור כמה שנים לאחור. בשנת תרצ"ז (1937) נרס סדה בארץ תנועת שלום לאומית ואוניברסלית, על ידי אדם בשם ר' משה אפרים אפרתי. במאמר שפרסם מתי בעבר במוסף זה ("שלום על עמים רבים", גיליון פרשת יתרו תשע"ג), תיארתי את רמותו הייחודית של אפרתי וציינתי שהוא פרסם שבוע חיבורים המבארים את רעיונות השלום שפעמו בו. סגנון כתיבתו הייחודי דומה מאוד לצורת הביטוי במכתב ההצעה שלפנינו. מסתבר, אם כן, שאפרתי הוא כותב המכתב שלפנינו. כל חייו עסק אפרתי בהבאת שלום, ואין פלא שבמכתב הוא קרא לעצמו בשם "שלום", אף שתוכנו אינו עוסק במפורש בעניין השלום.

כדי לאשש את הקביעה שכותב ההצעה הוא אפרתי, עלינו לברר האם הייתה לו היכרות משמעותית עם עקיבא אריה וייס, שבזכותה יכול היה להתוודע לסמל ול"כלי השרת הממלכתיים" המסתוריים שהכין וייס. ובכן, התשובה חיובית: השניים היו ידידים בלב ונפש. הם עסקו יחד בהקמת תנועת שלום יהודית אוניברסלית, ובשנות השלושים והארבעים פרסמו יחד חוברות בנושא השלום.

לקראת כתיבת מאמר זה השגתי העתקים של החוברות שכתב וערך וייס על השלום. התכנים הרדיקליים המובעים בהן חושפים תדמית שונה ומפתיעה של מייסד תל אביב, לעומת המתואר במחקרים שפורסמו אודותיו עד היום. וייס מתגלה כפעיל דתי ומשיחי, המסור לחזון השלום האוניברסלי. למקרא הדברים התקשיתי לכלכל יחד את החזון המשיחי לצד הפעילות הרבה בחולות תל אביב. חוג ידידיו של וייס נחלק לשתי קבוצות: הראשונה – אנשים ארציים וריאליסטיים, כמו מאיר דיזנגוף ויחזקאל רבינו, שעמם פעל ויצר במישור הציוני. בקבוצה השנייה, האינטליגנטית ואף הדתית יותר, השתתפו קומץ חברים ברקימת חלומות משיחיים.

בימי מלחמת העולם הראשונה, כשהוא מגורש מתל אביב, חיבר וייס את ספרו "חברה חדשה – השלום", בשני חלקים. הם פורסמו רק כעבור עשרים שנה, בשנת תרצ"ח. בנוסף חיבר וייס את "תפילת השלום":

ותן בנו לב להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד דרכנו דרך השלום, שאחזנו בו... לכל באי עולם... וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו – אין לנו מלך אלא אתה. ברוך אתה ה', האל, האב, המלך עושה השלום.

יש להניח שרוב קוראי שורות אלה לא שמעו מעולם על עקיבא אריה וייס. ובכן, מדובר ברמות מרכזית ביותר ביישוב העברי – מייסד תל אביב, העיר העברית הראשונה, אשר השתתף בהקמת מפעלים ציבוריים חשובים נוספים. אך שמו וזכרו של וייס נשכחו כמעט לחלוטין, ובמשך שנים רבות אפילו לא היה רחוב על שמו בעיר שייסד. האם רק במקרה הוא נשכח?

וייס, יליד 1868, גדל בעיר לוד' שבפולין. בעקבות פטירת אביו נאלץ הנער הצעיר, שחלם להיות אדריכל, לעסוק במלאכה ולפרנס את המי שפחה. באותם ימים נסחף אחר פעילותו של הרצל והיה לציוני נלהב. בשנת תרס"ו (1906) עלה ארצה עם אשתו וששת ילדיו (שלאחר מהם קרא הרצל), והתיישב ביפו.

כבר ביום עלייתו השתתף באספה של יהודי יפו, ובה הציע למשתתפים לקנות יחד אדמה ולבנות עליה עיר עברית מודרנית. הצעתו התקבלה, האגודה "אחוות בית" קמה, ווייס מונה ליו"ר ועד האגודה. הוא ניהל את האגודה קרוב לארבע שנים, מיום ייסודה בשנת 1906 ועד 1910, השנה שבה החליפה "אחוות בית" את שמה ל"תל אביב". במשך כל אותן שנים הוא שרדן ורחף לארגן את "אחוות בית" כייסוד של עיר חדשה, ולא רק כשכונה מרווחת של יפו. הוא גם ביקש להגשים שם את חזונו של הרצל על "חברה חדשה", כפי שמתואר ב"אלטנוילנד", המושתתת על עקרונות השוק החופשי יחד עם שיתוף וערבות הדדית.

בתו הצעירה, אחוזיבת (שנקראה כך על שם האגודה שייסד אביה), הייתה הבת הראשונה של העיר העברית הראשונה. כאן בארץ עבר וייס למחייתו כצורף, אדריכל, אופטיקאי, היה סוחר היהלומים הראשון בארץ, ייסד (ב-1937) את "מועדון היהלומים" (הבורסה) ושימש כנשיאו.

מי הוא "שלום השילוני"?

בעקבות מאמר שפרסמתי על וייס לפני כמה חודשים, פנה אלי ידידי אביחי אברהם ואמר לי כי תרצה רבינוביץ, מנהלת תחום החינוך ביר ברצבי, גילתה בארכיון המדינה מסמך מעניין שטרם פורסם עד כה, הנוגע לעקיבא אריה וייס: ציור פרי עטו שהוצע לסמל הרשמי של מדינת ישראל בימיה הראשונים. מסמך זה שוכפל במכונת סטנסיל, והעתקים שלו הופצו ברחבי הארץ באותם ימים. אביחי שלח לי את צילום המסמך, והוסיף: "מי שפרסם אותו אז, חתם את שמו 'שלום השילוני'. עדיין מחפשים מי היא הדמות המסתורית". כמעריך של וייס התרגשתי מהמסמך הלא מוכר, וחיש מהר התיישבתי לפענחו.

הסמל המוצע מופיע בראש דף, הנושא את הכותרת "סמל קבוע למדינת ישראל". מתחת הסמל מכתב קצר, המעניק רקע להצעה. הסמל מכיל ארבעה מוטיבים: שני לוחות הברית, מעליהם מגן דוד, משני צידיהם כפות ידיים הפרושות כמו בכרכת כהנים, ובתחתית הסמל – שופר.

וזה לשון המכתב המופיע מתחת הסמל, אשר נשלח בכ"ה בתשרי תש"ט:

אל כבוד חברי מועצת מדינת ישראל, שלום רב, זכינו בחסד עליון לממשלה זמנית, ואף על פי שחותם הזמניות טבוע על כמה מיצירותיה של ממשלתנו, בכל זאת עלינו לברך עליה בשם ומלכות ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

...כאן מוצע סמל קבוע למדינת ישראל, שהוכן על ידי הכהן צדק רבי עקיבא אריה ויס עליו השלום, סמל מיוחד שבו מקבל כתר מלכות עוז מכתר תורה וכתר כהונה, ומתוך הרמוניה שלמה שבין שלשת הכתרים – נזכה לשמוע את קול השופר הגדול לחרותנו.

מכאן עובר הכותב לתאר פעילות נוספת של וייס,

השותף הבולט בפעילות הארגונית והספרותית של וייס למען השלום העולמי היה ידידו אפרתי. את אחד מספריו, "סוכת שלום" (תל אביב, תרצ"ד), פרסם אפרתי תחת שם העט "שפטיה בן צדקיה", שם תנ"כי מובהק. את ספרו "האחדות והשלום" הוא פרסם בשם ספרותי "מנחם הגלעדי", הרומז לאליהו הנביא. הדעת נותנת שגם "שלום השילוני" הוא לא אחר מאפרתי, ידידו הקרוב של וייס.

בחיפוש באתר עיתונות יהודית היסטורית של השם "שלום השילוני", מצאתי שני מאמרים שפורסמו תחת שם זה: האחד פורסם בעיתון "דואר היום" 6 ביולי 1933, תחת הכותרת "אל העם", ובו הצעה מקורית כיצר לארגן מחדש את המוסדות הציבוריים והלאומיים, כאשר לכהנים וללוויים מוענקים תפקידים ייחודיים. המאמר השני הוא "אל צירי הקונגרס הציוני ה"ט", ובו מוצעת הצעה דומה וגם קריאה לשלום בין המפלגות. שני המאמרים כתובים באותה שפה תנ"כית עמוסה ציטוטים ורמזיות, המאפיינת את כתיבתו של אפרתי בספריו.

בעל החלומות

עתה ננסה לפתור את החידה מהם "כלי השרת



25.36x29.36	2/3	עמוד 15	מקור ראשון - שבת	04/2021	76901657-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

המייסד הנשכח של העיר העברית
הראשונה, עקיבא אריה וייס, פעל
להבאת המשיח ואף הכין למענו
כלי שרת. לאחר מותו, יצירתו
נשלחה כהצעה לסמל המדינה

/ משה נחמני /

הממלכתיים" אותם הזכיר אפרתי. לא מדובר בכלי
העבודה המיועדים לדוד בן-גוריון, אלא למלך המי
שיח.

הכנת כליו של המשיח, מבחינת וייס, לא הייתה
קוריוז, אלא חלק חשוב בעשייתו וביטוי משמעותי
תי להשקפת עולמו. למרות זאת, היא אינה מוזכרת
במאמרים שנכתבו עליו בשבעים השנים שחל-
פו מאז פטירתו. אנו יודעים על הכנותיו של וייס
למען המשיח אך ורק מתוך הזיכרונות שהותירו בני
חבורתו, "חבורת השלום", עמם פעל למען הבאת
המשיח והשגת השלום העולמי.

מסופר על כמה צדיקים ואדמו"רים שציפו וייח
לו מאוד לביאת המשיח, עד שהכינו לעצמם בגדים
מכובדים שבהם יזכו לקבל את פניו. לכאורה התכונן
נשותו של וייס דומה להנהגה זו, אך למעשה מדובר
בתנועה נפשית מנוגדת. וייס איננו מתכונן לביאת
המשיח מתוך עמדה פסיבית, במחשבה ש"אולי הוא
יבוא היום". וייס הוא אקטיבי ומאמין שהוא עצמו
יביא את המשיח, בכוח מעשיו הציוניים והחלור
ציים. הבגדים שהוא מכין לא נועדו לצרכיו שלו
בבוא העת, אלא למשיח עצמו. זוהי תודעה משיחית
ריאלית, שתופסת את המשיח לא כהופעה משמיימ
אלא כפרי מאמצים אנושיים.

לאור דברים אלו אנו מבינים כי אפרתי לא התי
כוון שכלי המשיח "ימסרו לממשלה" כדי לעשות
בהם שימוש, אלא כפיקדון עד ביאת המשיח אשר
יוכתר כמלך ישראל, כאילן מפואר שיצמח מתוך
הזרע הקטן - מדינת ישראל הצעירה. על פי עדותו
של אפרתי במכתב זה שלפנינו, וייס עצמו "ציווה
למסרם לידי מלכות ישראל", קרי ממשלת ישראל.
מתוך הנחה שכלים יקרי ערך אלו לא הושלכו לפח,
עולה השאלה המתבקשת: היכן הם נמצאים כיום?
חיפושי אחריהם בקרב צאצאיו של וייס, לא

חזון משיחי בחולות תל-אביב



"מספיריו כפה ובכתב ציינו את פעולותיו ומעשיו
הממשיים בציונות ובישוב", אולם הוא, שהיה "מבאי
ביתו במשך שנים עשרה השנים האחרונות", מבקש
לספר על פן חשוב באישיותו שלא זכה להכרה ציבורי
רית, והוא הפן הרוחני והאיריאולוגי של וייס. אוכל
להוסיף כי ער היום, ברוב ככל המאמרים והמחקרים
על וייס, הפן הזה חסר.

אפשטיין סוקר את פעילותו של וייס למען הש-
לום העולמי, הקמת חברת "נחלת אבות", וחזון "אר-
מון השלום" בירושלים שממנו יפוצ אור הנבואה על
שלום עולמי נצחי בין העמים והדתות. "דעתו היתה
שמקור כל הרעות והקלולים בחיי בני האדם הוא
הכסף". בשולי מאמרו מוסיף אפשטיין את המירע
הבא:

עוד קו אחד מיוחד מציין את אופיו והלך מחשבו-
תיו. הוא היה מאמין באמונה שלמה ובלב תמים
בביאת המשיח, הקרובה בימינו אלה. ואמונתו זו
היתה חזקה כל כך, עד שהכין דגל מיוחד אמנותי
ויפה, דגל יהודה של משיח בן דוד, כתר למשיח,
שרביט למשיח וספר תורה כתוב במיוחד ובכוונה
למען המשיח. השקיע בזה הון רב.

ובכך, הנה לנו הפתרון מהם "כלי השרת

הממלכתיים" שהכין וייס, אותם מזכיר ידירו אפרתי,
העתידיים להימסר לממשלת ישראל.

וייס היה בעל חזון משיחי של תיקון עולם, כמוכנ
הגשמי והרוחני כאחד. הוא עסק בצורפות וביהלומים,
בהנרסה ובכנייה, ויחר עם זה היה מסור לאיריאליים
נעלים על הקמת עיר עברית ראשונה בארץ, העלאת
רבבות יהודים ארצה, הקמת "נחלת אבות" - עיר ללא
מסחר, הקמת "היכל השלום" העולמי, ייסוד בית ספר
לנבואה (בעיר צפת), החשת ביאת המשיח באמצעים
מיסטיים ועוד. חלק מהרעיונות מתוארים בחוברת
שפרסם בשנת תרצ"ט, הנקראת "שתי הצעות - לביי
סוסו של השלום העולמי הכללי".

טורדו היומיומית בפיתוח העיר תל-אביב לא רק
שלא הפריעה לו לחכות למשיח, אלא הייתה ממש
חלק מהעניין. בשלב מסוים הוא גם הכין למשיח את
"ארגון כלי העבודה" שלו.

במלאות שלושים לפטירתו של וייס פרסם משה
אפשטיין, חבר משותף של וייס ואפרתי, מאמר מרתק
בעיתון "המשקיף". אפשטיין פעל יחד עמם להשכ-
נת שלום עולמי (את משנתו הרוחנית ביאר בספרו
"מלחמת גוג ומגוג והגאולה"). תחת הכותרת "חלוי-
מותיו של ר' עקיבא אריה וייס", כותב אפשטיין כי

חוג ידידיו של וייס נחלק לשתי קבוצות; הראשונה -

אנשים ארציים וריאליסטיים, כמו מאיר דיזנגוף ויחזקאל

דנין, שעמם פעל ויצר במישור הציוני. בקבוצה השנייה,

האינטימית ואף הדתית יותר, השתתפו קומץ חברים

ברקימת חלומות משיחיים

נשאו פרי. אי לכך אני נוטה לחשוב שכלי המשיח,
שיצר והכין וייס, שמורים כיום בארגון מאובק בא-
רכיון ציבורי כלשהו או במרתפי הכנסת (כצוואתו
של וייס), כשאף אחד לא מודע לקיומם. ייתכן שמי
דובר בסיפור דומה לקורותיה של הפרוכת שהייתה
על קברו של הרצל, נעלמה, וכעבור עשרות שנים
נמצאה במקרה.

בעיניי יש חשיבות רבה בקיום צוואתו של וייס.
עלינו לאתר את הכלים הללו, ובמקרה שהם בידיים
פרטיות או אף ארכיון ציבורי - להעבירם לכנסת

76901658-2	04/2021	מקור ראשון - שבת	עמוד 16	3/3	24.19x28.89
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					



תל־אביב, 2018 צילום: שאטרסטוק

של אותו צדיק" (נרפס בקובץ "הפוסק", שנה ח עמ' תתקנט):

[וייס] היה כהן ותלמיד חכם וירא שמים, והאמין בה' בצור ישראל וגואלו בלב תמים לביאת המשיח בכל יום שיבוא... ואני מרואי פניו וידוע מחשבו תיו, שכתב ספר תורה לשמו בהידור רב והכין דגל לשבטי ישורון, וכשנודע לו שעלה בידי לקנות ספר תורה, כזרת ארכו, כתובה כעין הבדולח וכספירים על עור צבי, מעוטף על עצי חיים של כסף לקיים "זה אלי ואנוהו", התנה אתי בתמימות ולקח את ידי כעין השבעה שאנדב ואצרף לס"ת שלו לקבלת פני המשיח.

צורבא הוסיף כי וייס לא רק חיכה למשיח ולא רק פעל למען הגאולה באמצעות יישוב הארץ, אלא ניסה לפעול גם בדרכים מיסטיות בעליל למען החשת ביאת המשיח: "פיור נתן לבעלי מקובלים אביונים בירושלים לקרב את הקץ על ידי תיקוי נים וסגולות שונים". הווה אומר, פעילותו הריאלית של וייס להבאת המשיח, כללה גם שימוש באופנים מיסטיים.

בנימה עצובה כותב צורבא על הלווייתו דלת המי שתתפיים של וייס, שלא נספד כהלכה: מעולם לא הבנתי היטב את הפסוק "הצדיק אבד", עד שהגעתי להלוויה של רבי עקיבא, במחשבה שמי רוב עם לא אדחף בייחוד בפנית הרצל־אחד העם, מקום בית הנפטר, הבית הראשון ברחוב הראשון. חשבתי גם שהחנויות בוודאי תהיינה סגורות, לכל הפחות אלו שמוול ביתו. לו חכמו והשכילו אבות העיר להכריז על "ביטול מלאכה", לכבודו של היוצר והמחולל. אולם לא כן היה; עליתי לבית הנפטר באכזבה ובצער על העדרו, ועל העדרם של אנשי לב רגש.

בהמשך הביע צורבא את צערו על כך שהרבנים הראשיים, ולכל הפחות רבני תל־אביב, לא התבקשו להספיד את הנפטר:

הלוא ר' עקיבא היה מבעלי תריסין ומדקדק במצווה קלה כבחמורה, ואיש לא הרגיש בצדקתו ובמסורת, ולכן "הצדיק אבד". את התואר "צדיק" שללו מאת הנפטר. עד סתימת הגולל אין איש שידגיש הצד הרוחני והמסורתי שהיה בעקיבא אריה וייס, עד שסוף כל סוף חבירו לדעה ועמיתו הרב משה אפרתי מנס ציונה הרגיש בדבר והעלה את ר' עקיבא לכהן גדול, גדול ברוח, גדול במעשים ושימוש בכהונה גדולה, כשהדור יהיה ראוי לכך. ●

רסומיה בנושא. ככל שנוכרים בכתביו ובמשנתו של עקיבא אריה וייס, מובן יותר איך קרה שהוא נשכח מההיסטוריה; מדוע דיונגוף זכה שרחוב ראשי וחשוב בתל־אביב ייקרא על שמו, ואילו וייס, שתרגם לייסוד העיר לא פחות ממנו ואולי יותר, קיבל רחוב קטן וצדדי. וייס היה אדם מקורי, איש חזון ורוח, משיחי וחר לם חלומות, ורוקא התכונות הללו הן שהפריעו לו לתפוס מקום חשוב בספרי ההיסטוריה. ההמון אוהב אנשים מובנים ועממיים יותר. תוסיפו לכך את זיקתו החמה של וייס לתורה ולמצוות, את אמונתו היוקדת ואת אופיו הצנוע והשקט, ותבינו מדוע הישראלי הממוצע לא שמע עליו מעורו.

גם לאחר שקמה תל־אביב וגם ניצבה לתפארה, וייס לא שקט על שמריו. מחר, הוא העז לבקר נקודות מסוימות בתרבותה ובאופייה. מאידך, הוא החל לפעול להקמת עיר עברית נוספת, והפעם – בנגב. בחוברת נדירה המצויה ברשותי, על חברת "נחלת אבות" שייסד לשם כך, הוא פונה ל"שרידי חברי 'אחוות בית' ויורשיהם", "שתלכו בעקבות אבותיכם, לקחת את היומיה ביריכם הנחוצה עתה פי אלף יותר ממה שהיתה נחוצה בזמן התייסדות תל אביב, כזה תקיימו את מצוות ישוב א"י המוטלת עלינו תמיד, ועל אחת כמה וכמה בתקופת הגירוש הנוראים של יהודי הגלות... הסובלים מהגלות הכפולה של שלטון הזר הנאצי־קומוני".

העיר העברית העתידית, "נחלת אבות", הייתה אמורה לפרוח במזרח הנגב, בסמוך לרפיח. ברעיון זה עסק כבר בשנת 1911, במסגרת החברה "אגודת יש ראל", שביקשה להקים עיר דתית שם. אולם אז הרעיון לא יצא לפועל, אף שהושקעו בו מאמצים רבים והתלהבות רבה. גם הפעם רעיון זה לא קרם עור וגידים, מחוסר היענות ציבורית, אולם הוא מבטא יפה את הפעלתנות והמקוריות של וייס ואת רוחו הכבירה. בראש מנשר נוסף שפרסם באותה תקופה, מצע לתוכנית הקמת העיר החדשה, כתב: "סימתנו: לא ברעש! ולא באש נבנה את הארץ! כי אם ברוח ד' השוכן בציון".

לא הוספד כהלכה

מלבר הכלים שהכין וייס למלך המשיח, הוא גם כתב בשבילו ספר תורה. על כך מספר ידיו ר' יש ראל צורבא (צ'רינסקי), אשר השתתף בארגון חברת "אחוות בית", במאמר שפורסם בסמוך לפטירתו של וייס, ונושא את הכותרת הדרמטית "אחר מיטתו

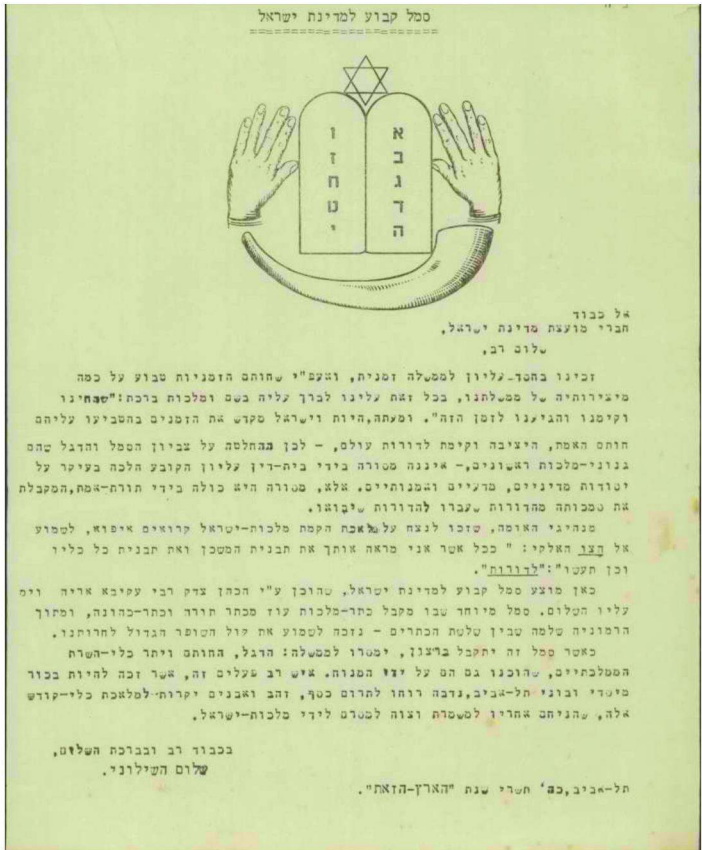
« ישראל ואף להציגם לראווה לציבור הרחב.

נדחק מפני דיונגוף

ב"מכתב ההצעה" ביאר אפרתי את משמעות ארכי עת המוטיבים המופיעים בסמל שהכין וייס: סמל מיוחד שבו מקבל כתר מלכות [מגן דוד] עוז מכתר תורה [לוחות הברית] וכתר כהונה [ברכת כהנים], ומתוך הרמוניה שלמה שבין שלשת הכתרים - נזכה לשמוע את קול השופר הגדול לחרותנו [שופר הגאולה והמשיח].

מקורם של שלוש הכתרים מצוי במסכת אבות (ד, יג): "רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות". המלכות (המדינית) יונקת את כוחה מהתורה והכהונה. וייס עצמו היה כהן. ברומה ל"כלי השרת הממלכתיים", שהינם למעשה כליו של המשיח, אני נוטה לחשוב שגם האזור המוצע כסמל המדינה על ידי אפרתי, הוא לא אחר מהאזור שרקם וייס על הרגל שהכין למשיח. אם השי ערתי זו נכונה, זכינו בשתי ידיעות מעניינות: ראשית, נחשף לנו הסמל שהכין וייס למשיח, שעד היום היה בגדר תעלומה. ושנית, אנו מתוודעים להתרגשות האדירה של אפרתי מהקמת מדינת ישראל. מסתבר שהוא האמין עד מאוד בקדושתה של מדינת ישראל, למרות כל העיכובים והחסרונות הרוחניים והמעשיים שבה, עד שראה בה ניצנים למלכותו של המשיח. רק הסתכלות כזו יכולה להצדיק את העתקת הסמל שהוקדש מלכתחילה למשיח, עבור מדינת ישראל הקמה לתחייה. אפרתי האמין כנראה שגם רעו וייס, הציוני הנלהב שחלם על מדינה עברית, היה מסכים לשימוש ממלכתי זה בסמל דגלו של המשיח.

פרשייה זו של הצעת הסמל למדינת ישראל, שבי מקור הינו סמל של דגל המשיח, שופכת אור נוסף על דמותו הצבעונית והלא־שגרתית של עקיבא אריה וייס. בתודעה ההיסטורית נדחק שמו מפני מאיר די־ זנגוף, ראש העיר תל־אביב, הנתפס כמייסד הראשי של העיר. בשנים האחרונות זכה וזכרו של וייס לעדנה, לאחר השכחה ארוכה בת עשרות שנים, בעיקר בזכות פעילות הסברה של נכדתו, עדנה יקותיאלי־כהן, ופי



מכתב ההצעה לסמל המדינה עם הציור פרי עטו של וייס באדיבות ארכיון המדינה